

La poesia de Costa i Alcover a l'educació primària. Proposta d'activitats

Josep L. Bonnín

La poesia, com el teatre o la música, tenen la capacitat d'engrescar els infants, els fan descobrir coses d'ells mateixos que desconeixen, els ajuden a estimular-se, a gaudir de noves vivències, a desenvolupar unes aptituds moltes vegades amagades.

Els poemes de Costa i d'Alcover, com els d'altres autors, poden proporcionar tot això i més, si són treballats de manera adequada.

Qualsevol ensenyant que hagi treballat la poesia a l'escola d'una manera activa i participativa pot comprovar com els alumnes esdevenen subjectes actius d'aquest aprenentatge: imiten, improvisen, s'expressen, opinen i creen¹; alhora que treballen l'expressió oral, tan necessària durant tot l'ensenyament, però que tendeix a minvar a mesura que s'accedeix a cursos superiors.

Aquest article vol proporcionar alguns exemples d'activitats entorn de la poesia de Joan Alcover i Miquel Costa i Llobera adreçades a alumnat de primària; activitats que, per altra banda, han estat experimentades per mestres i alumnes del CP Rafal Vell.

Primer pas: què en saben els infants sobre aquests autors?

Com feim abans de començar qualsevol estudi, cal esbrinar primerament què saben els nostres alumnes de Joan Alcover i de Miquel Costa i Llobera. Això ho podem fer oralment amb el grup classe, però també per escrit, ja sigui amb una pregunta oberta, ja sigui mitjançant un qüestionari a manera de test amb preguntes i respostes sobre la vida, l'obra i el temps que visqueren aquests personatges. Això serà un primer punt de partida. Cas de fer el qüestionari, és convenient guardar les respostes a fi de tornar-lo a passar al final de les activitats i comparar què en sabien al principi i quins nous aprenentatges s'han produït.

Segon pas: facilitar la recerca. Per a això, a més de la bibliografia, comptam amb la gran oportunitat que ens ofereixen les noves tecnologies i Internet².

Una posada en comú ens ajudarà a clarificar dubtes i a estructurar i classificar conjuntament les dades obtingudes.

A partir d'aquí, desplegarem la resta d'activitats:

Descripció física dels personatges. Oralment, i amb les imatges que haurem obtingut a les recerques, l'alumnat pot descriure cadascun d'aquests autors físicament i, en allò que els sigui possible, psicològicament.

Creació de poemes a partir d'alguns dels escrits pels autors.

Ho podem fer mitjançant diverses tècniques, com ara:

- Substituir els mots finals per altres, tot mantenint la rima:

ESTROFA ORIGINAL

Assaborint l'hora tranquil·la,
he reposat en el coster.
Cada encontrada té sa vila,
i cada vila son cloquer

PROPOSTA

Assaborint l'hora tranquil·la,
he reposat en _____
Cada encontrada té sa vila,
i cada vila _____

Il·lustració cedida pel CP Rafal Vell

¹ Antoni Artigues, en la seva obra *La poesia a l'escola* (Edicions Cort. Palma, 2000) en deixa bona constància.

² Vegeu la relació de pàgines web sobre aquests autors al final de l'article.

b. Substituir versos sencers:**ESTROFA ORIGINAL**

Quan les volgudes muntanyes
Deixava el pobre captiu,
Plorant, collí d'una penya
Un brotet de romaní

PROPOSTA

Quan les volgudes muntanyes

Plorant, collí d'una penya

c. Completar lliurement un poema o estrofa amb les paraules finals fixades:**ESTROFA ORIGINAL**

Canta i voga el mariner
Tot sol dins la seva nau;
I al fons serè del cel blau
Aguaita l'estel primer

PROPOSTA

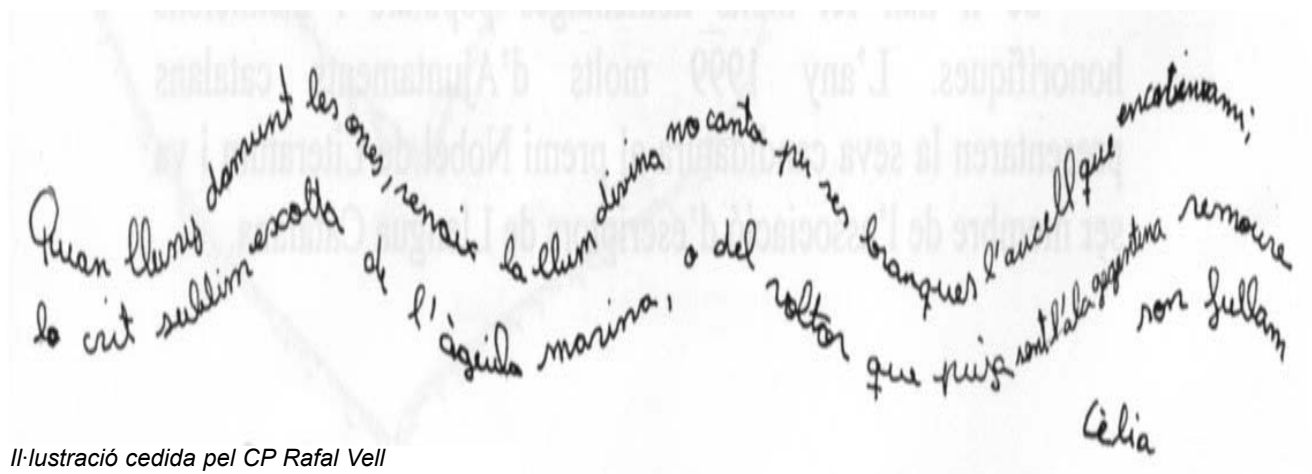
_____ mariner
_____ nau
_____ blau
_____ primer

d. Crear poemes:

Quan els infants s'han acostumat a escoltar la rima, a cantar i escoltar cançons, a anar fent petits rodolins, és el moment de donar pas a la creació pròpia. El bagatge adquirit, la imitació d'allò que han escoltat, els ajudarà en el seu procés creatiu que començarà essent un calc d'allò que se'ls ha donat a conèixer però que mica en mica anirà adquirint personalitat pròpia.

e. Jugar amb la poesia:

- Els cal·ligrames són una tècnica molt atractiva per a l'alumnat. En tenim un bon exemple en aquest, realitzat per un alumne de cinquè i inspirat en un poema de Costa i Llobera.
- Jugar amb les paraules és també un bon exercici. Es pot fer de moltes maneres, una d'elles és que cada alumne triï un poema, n'elimini algunes paraules i les substitueixi per la seva definició (més indicat per al 3r cicle) o bé per un dibuix (1r, 2n cicles).

Il·lustració cedida pel CP Rafal Vell

f. Il·lustrar poemes:

És una activitat que ajuda els infants a interioritzar el significat del poema i a expressar amb dibuixos allò que l'autor fa amb paraules. Com exemple podem agafar el poema "amor de pàtria" de Miquel Costa i Llobera, llegir cada estrofa fins a entendre el seu significat i llavors fer que els infants realitzin un dibuix per a cada estrofa fins a completar la història que conta el poema. És una activitat que es pot realitzar a 4t curs de primària però també, d'una manera diferent, a educació infantil, on la mestra pot llegir un poema, i els infants anar-lo memoritzant, inventar-se una música, cantar-lo i representar-lo amb un dibuix.

Muntatge poètic: tant dels autors treballats com de poemes propis creats pels infants. És una activitat que engresca molt l'alumnat d'aquestes edats. Un entorn adequat i decorat per a l'ocasió és molt important i ens ajudarà a fer un bon muntatge poètic. Si, a més a més, convidam les famílies a gaudir d'allò que han fet els seus fills i filles, aconseguirem de passada potenciar els nostres autors entre els grans. Hem de tenir en compte que aquesta activitat suposa no només treballar la memòria, sinó també l'expressió corporal, l'entonació i la dicció. Es pot complementar amb una música de fons que pot triar cada alumne.

EL PI
DE

FORMENTOR

Il·lustracions cedides pel CP Rafal Vell

Aquestes són algunes activitats de les múltiples que la poesia d'Alcover i Costa suggereixen. Segur que qualsevol lector en sabria afegir encara més de la seva pròpia collita. Ànim, doncs, i endavant. Cal tenir present, a més, que el treball amb els nostres autors té encara un valor afegit per als alumnes de les Illes Balears: els proporciona referents culturals propis i compartits amb la resta de territoris de llengua catalana.

PÀGINES WEB SOBRE AQUESTS AUTORS:

ALCOVER

<http://www.llibreweb.com/lipmic/Poecat/alcover.htm>: selecció de poemes de J. Alcover

<http://mnm.uib.es/movlit/autor.php?autor=34>: resum vida i obra d'Alcover. Interessant pag. web sobre els diferents moviments literaris

<http://www.escriptors.com/autors/alcoverj/>: ressenya sobre la vida de J. Alcover

<http://www.xtec.es/~lrius1/alcover/contenidor.htm>: interessant pag. web amb apartats de lèxic, context, i claus per entendre la seva obra. Pàgina interactiva.

COSTA

<http://www.uoc.edu/lletra/noms/mcostaillobera/>: pag. web extensa amb molts enllaços. Molt interessant. Dades biogràfiques.

<http://www.escriptors.com/autors/costam/>: ressenya sobre la vida de Costa i Llobera

<http://www.xtec.es/~jducros/Miquel%20Costa%20i%20Llobera.html>: biografia, obra, documentació (articles apareguts sobre l'autor a premsa) i enllaços.

<http://www.llibreweb.com/lipmic/Poecat/costa.htm>: selecció de poemes. □